

Catechismus onthult theologie Op Goed Gerucht

Vrijzinnig, vrouwelijk

'Wat is mijn diepste troost?' Het is de eerste vraag van de zogenoemde Doornse catechismus. De predikantenvereniging Op Goed Gerucht laat het boekje bij haar tiende verjaardag verschijnen. Het legt de onthutsende theologie van OGG bloot.

Ds. C. Blenk is hervormd emeritus predikant te Lienden en lid van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond.

Doornse catechismus. Oude vragen, nieuwe antwoorden verscheen begin juni maar is inmiddels alweer even uitverkocht; in de boekwinkel ligt nu de tweede druk. Het Doornse van de catechismus zit hem in de wortels ervan. Ze is ontstaan op het terrein en 'onder de vleugels' van het Theologisch Seminarium Hydepark in Doorn. Dertien predikanten van Op Goed Gerucht schreven 52 zondagen, onder wie de oud-voorzitters ds. J. Offringa en ds. P. Verhoeff. Elk antwoord bestaat uit twee delen. Het eerste is vooral theologisch en informatief, het tweede meer literair en spiritueel. Een klassieke vraag is: Bestaat er een hel?, een moderne: Is God dezelfde als Allah? Het boekje is volgens de auteurs bedoeld 'voor hen die willen weten of toeval bestaat en of Jezus lichamelijk is opgestaan. Het kan ook gebruikt worden als (...) cadeautje voor vrienden die nu eens willen weten wat jou in de kerk bezighoudt.' En wij? Wij willen weten wat in dit deel van de kerk wordt geleerd, om het gesprek (beter) te kunnen voeren.

Troost en geloof

Ds. Stephan de Jong uit Bussum neemt zondag 1 in drie bladzijden voor zijn rekening. De oude vraag naar troost, enige troost, is volgens hem vreemd voor rijke wes-

terlingen. Toch zal het leven je vroeg of laat ontwapenen en ontdek je je armoede, aldus de schrijver. 'En juist deze armoede vormt de toegang tot God. God is wat blijft als alles mij ontvalt. (...) Mijn diepste troost is het vertrouwen: ik val nooit uit zijn hand.' Wat is geloven? Volgens zondag 7 van de Heidelberger is dat 'een stellig weten en vast vertrouwen', maar velen kregen moeite met zoveel stelligheid, constateert ds. Aarnoud van der Deijl uit Oost-Souburg. 'Veel gelovigen beleven hun geloof als 'zoekend en tastend'. Deze afkeer van stelligheid heeft goede Bijbelse papieren. (...) Niemand heeft

ooit God gezien.' Toch, zegt de auteur, houdt 'geen mens (...) het vol om een leven lang te zoeken zonder ooit iets te vinden. (...) Het gaat om een ander weten, een 'kennisse des harten'. Een mens kan immers wel degelijk zeker zijn van bepaalde geloofszaken, wanneer deze gebaseerd zijn op eigen ervaringen.' De auteur haalt dichter Harmen Wind aan, voor wie vaders stem het geloof waar maakte, zij het niet langer dan zolang hij las.

Wat gebeurt hier?

In zijn antwoord op de zondag 3-vraag, 'Kun je God ervaren?', citeert ds. Jeroen Jeroense uit Elst de Joodse godsdienstfilosoof Buber: 'In den beginne is de relatie. (...) De Eeuwige laat zich kennen als overrompelende liefde.' Zijn persoonlijke ervaring van God: 'Tijdens een wandeling

langs de zee van eb enloed weet ik mij tot in mijn diepste ziel gekend.' Op elke theologische vraag volgt in deze eigentijdse catechismus een spiritueel antwoord.

Maar voor we oordelen de vraag: wat gebeurt hier? Wat zit hier achter? Positief is dat de samenstellers twijfelaars willen helpen; de achtergrond van het werkje is een pastorale. Achter die twijfel zit de hele Verlichting. Ook wij

komen mensen met twijfel tegen. Hoe benader je hen? Met klassieke antwoorden? Het is niet moeilijk na drie zondagen al te zeggen wat ontbreekt. Bij de troost mis ik Christus en hoe

---

Deze dominees
weten
weinig zeker

---

je aan troost komt. De Doornse theologen springen over de wet naar het geloof, zonder ook maar Woord en Geest te noemen.

God ervaren

Eerst nog maar verder lezen. De vraag van zondag 4, 'Bestaat God?', is volgens ds. Lyonne Verschoor uit Harderwijk niet te bewijzen. Wel is haar duidelijk dat het verlangen naar een God breed leeft: Hij is de bron van vele godsdiensten. Haar retorische vraag: 'Als alles zo mooi is en zo op elkaar ingesteld, zal iets of iemand toch aan het begin staan?' En onrecht kan niet het laatste woord hebben, is Verschoors derde argument. Ze geeft vervolgens haar persoonlijke opvatting: 'Ik kies ervoor dat God bestaat. (...) Voor mij betekent het bestaan van God dat ik een mooi-er mens kan zijn. (...) Evenzeer

heb ik God nodig om (...) door moeilijke tijden heen te komen.' Dat God Vader wordt genoemd (zondag 5) is beeldspraak. Als Vader en Zoon zijn God en Jezus verbonden. Ds. Peter Verhoeff citeert Huub Oosterhuis: 'Vaderlijk licht, steevaste schouder/ draag mij, ik ben jouw kijkend kind'.

Allah

Zo gaan de zondagen van het 'leerboekje' in op de vraag of toeval bestaat, of God humor heeft, van welke muziek Hij houdt, of Hij een projectie is, een aanhanger van de vrijheid van meningsuiting et cetera. Komt ook het lijden van God? Het antwoord luidt dat de evolutie gelukkig laat zien dat leed bij natuurprocessen hoort. 'Het werd niet veroorzaakt door Adams of Eva's zonde.'

Kun je uit de natuur iets van God afleiden? Barth wees dat te radicaal af, is de mening. Moderne theologen doen dat niet meer; de theologe Kune Biezeveld pleitte er vanaf haar sterfbed in 2008 voor God ook in de natuur te denken. God als projectie?! Ds. Hester Smits (Wognum e.o.) vindt dat wel een fascinerende gedachte. Zijn de andere auteurs het met haar eens? Dan kunnen we de gedachten over de humor van God en Zijn muzikale voorkeur plaatsen. Maar is er dan geen openbaring? En kan een projectie troosten? Kan evolutie een patiënt helpen?

Is God dezelfde als Allah? Turkse vrouwen vroegen ds. Jannet van der Spek (Groningen) waarom zij geen moslim is. Ze vindt het wel een mooie religie: fris, rein, gezellig, maar voor haar is Allahs honderdste naam Jezus, de gekruisigde.

Wie is Jezus?

Wat biedt deze catechismus voor theologie? Deze dominees weten weinig zeker, behalve hoe het niet is: geen almacht, geen zondeval. Ben je zo een dienaar van het Woord?! Is dit legitiem in de kerk? Ervaring is mooi, maar is

het christelijke of menselijke ervaring? Mag je God ontgoddelijken en Mozart en Bach vergoddelijken, zoals hier gebeurt? Moet juist de dichter Stef Bos, die met vaders geloof brak, ons helpen? Als blinden blinden leiden...

Een theologie blijkt vooral uit de plaats die Jezus krijgt, het soort christologie. Van Jezus weet de Doornse catechismus alleen zeker dat Hij een Joodse rabbi was. 'Vier evangelisten hebben een portret in woorden geschilderd van Jezus. Geen van hen was echter ooggetuige. (...) Zij waren er dan ook niet op uit om feitelijk verslag te doen.' Hij aardt naar de Vader, zoals de genoemde dichter Stef Bos naar de zijne.

Zijn maagdelijke geboorte is verbeelding. Jezus, die tollenaars en prostituees redde, redt je van je fixatie en onvrede, van je vluchtgedrag. Hij stierf als profeet. Het kruis leert ons los te laten. Bij de opstanding gaat het niet om 'waarlijk', maar om blijvende littekens.

En zo gaat het door. De wederkomst is volgens 'Doorn' een 'speels plaatje' – het leed gaat voorbij – en het Laatste Oordeel een 'eindgesprek', dat veel relateert. De hel is er – als stok achter de deur –, maar leeg, zoals een paus zei.

Waarvandaan?

Ik ben onthutst. Nogmaals, wat voor theologie is dit? Het is sowieso historisch-kritische theologie, die de Bijbel historisch wil benaderen en deze niet als onfeilbaar beschouwt. Zeker, Jezus was profeet, maar Hij gaf Zijn leven tot losprijs. Hoe zie je anders in het kruis het hart van God? Ook voor de zogeheten vader van de middenorthodoxie, prof. H. Berkhof, stond of viel het geloof met Jezus' opstanding. Wij hebben Hem nodig als hogepriester ter verzoening.

Deze moderne Doornse theologie lijkt op het 'alles over boven komt van beneden' van de H.M. Kuitert, alleen is deze theoloog rationeler. (Overigens: komt al het

weer van het KNMI?) Waar moeten we haar dan plaatsen? Is ze à la Het verhaal gaat van Nico ter Linden? Deze Amsterdamse predikant wilde degenen die op de orthodoxie waren afgeknapt een 'tweede naïviteit' geven: 'wel waar maar niet echt gebeurd'. Maar de naam van ds. Ter Linden valt in deze catechismus niet. En ook zijn kijk op Kerst ontbreekt: 'Bethlehem' is een legende, het feest een 'licht dat het donker moet bewaren'.

Het heeft er alles van weg dat deze Doornse catechismus postmodern vrijzinnig is, en dat op een vrouwelijk psychologiserende manier, gecombineerd met moderne literatuur.

Eenzijdig spiritueel

Over de kerk worden wel mooie dingen gezegd. Het lijkt wel of de Doornse theologen op dit terrein zekerder zijn dan bij de christologie. Maar het betreft wel dat deel van de kerk met deze christologie. Waarom gaat de kerk (deze kerk!) vóór de Bijbel?

Doop en avondmaal krijgen in het boekje geen aparte aandacht. Waarom niet? Bij de canonvorming van het Nieuwe Testament was apostolisch gezag beslissend. Zeker Lukas ging het om (heils)historische betrouwbaarheid. Inderdaad, gelijkenissen zijn gelijkenissen, maar geschiedenissen ook geschiedenissen. Je moet elk boek, ook in het Boek, lezen zoals het zelf gelezen wil worden. Waarom over de inspiratie door de Heilige Geest (2Tim. 3: theopneustie) geen woord?

En waarom geen 'zondag' over de overheid? De politiek blijft dus buiten beeld. Het midden van de kerk – ooit vol politieke prediking (kruisraketten!) – is nu eenzijdig spiritueel geworden. Waarom worden de Tien Woord niet besproken? Is de wet misschien niet spiritueel genoeg?

Voor mij is dit boekje meer prikkelend dan geloofskompas. Ik zou het mijn burens niet cadeau doen.

C. Blenk

Doornse Catechismus

Oude vragen, nieuwe antwoorden

N.a.v. 'Doornse catechismus. Oude vragen, nieuwe antwoorden', door Aarmoud van der Deijl, Stephan de Jong en Anne Marijke Spijkerboer (red.); uitg. Kok, Kampen; 167 blz.; € 14,90.